

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1985-1986

26 SEPTEMBRE 1986

Proposition de loi visant à soustraire la commune de Fourons à un territoire provincial et visant à donner aux Fourons un statut bilingue

(Déposée par MM. Vaes et Trussart)

DEVELOPPEMENTS

Dans l'ensemble du dossier institutionnel et communautaire qui encombre la vie politique belge, le problème de fond du statut des Fourons reste une épine douloureuse, d'abord pour la population fouronnaise, et ensuite pour l'ensemble de la population des deux Communautés, car il compromet la paix communautaire et défie objectivement certains principes démocratiques.

La situation concrète des Fourons, objectivement, présente certaines caractéristiques très spécifiques qui autorisent l'espoir de pouvoir y apporter une solution en soi, originale et équitable, permettant de sortir ce problème du contentieux communautaire sans marchandage contre nature.

Actuellement, la commune de Fourons fait partie de la province de Limbourg et donc de la Région flamande selon l'article 107^{quater} de la Constitution; elle est aussi une commune à statut spécial de facilités pour les francophones, dans la région de langue néerlandaise, au sens de l'article 3bis de la Constitution définissant les quatre régions linguistiques, et en application des lois coordonnées du 18 juillet 1966 sur l'emploi des langues en matière administrative.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1985-1986

26 SEPTEMBER 1986

Voorstel van wet tot onttrekking van de gemeente Voeren aan het grondgebied van een provincie en tot toekenning van een tweetalig statuut aan de Voerstreek

(Ingediend door de heren Vaes en Trussart)

TOELICHTING

In het institutioneel en communautair dossier dat het Belgisch politieke leven bezwaart, is het probleem van het statuut van Voeren wel een bijzonder pijnlijke aangelegenheid, in de eerste plaats voor de inwoners van Voeren zelf en vervolgens voor de gehele bevolking van de twee Gemeenschappen, omdat het de communautaire vrede in gevaar brengt en objectief ingaat tegen sommige democratische beginselen.

De concrete situatie in Voeren heeft een aantal zeer specifieke kenmerken die de hoop wettigen dat een oorspronkelijke en rechtvaardige oplossing en meteen een uitweg uit de communautaire geschillen kan worden gevonden, zonder tot enige koehandel te moeten overgaan.

Momenteel maakt de gemeente Voeren deel uit van de provincie Limburg en dus ook, krachtens artikel 107^{quater} van de Grondwet, van het Vlaamse Gewest. Zij is ook een gemeente met een bijzonder statuut waarbij aan de Franstaligen faciliteiten zijn toegekend in het Nederlandse taalgebied, in de zin van artikel 3bis van de Grondwet dat de vier taalgebieden vastlegt en met toepassing van de gecoördineerde wetten van 18 juli 1966 op het gebruik der talen in bestuurszaken.

Une majorité de Fouronnais demandent cependant de changer de statut.

Il nous apparaît que, pour ne pas forcer à l'affrontement des Communautés, tout en respectant les objectifs de démocratie et d'équité, la solution la plus adaptée est de viser à mettre les deux Communautés sur le même pied, laissant à chacun, au quotidien, la possibilité d'exprimer et de vivre ses intérêts ou ses choix culturels et linguistiques.

La proposition que nous faisons assure cette liberté culturelle et cette équité envers les deux Communautés de trois façons :

— d'une part, en proposant un statut linguistique bilingue et en rattachant Fourons à la région linguistique bilingue;

— d'autre part, par application de l'alinéa 3 de l'article 1er de la Constitution, en sortant Fourons de la province de Limbourg et en la mettant sous la tutelle du Conseil des ministres qui lui est paritaire linguistiquement;

— enfin, en permettant, à l'occasion des élections législatives et européennes, que chacun puisse choisir un parlementaire de sa Communauté. Le système consiste à permettre, pour les législatives, aux francophones de voter pour les candidats de l'arrondissement de Verviers et pour les néerlandophones de voter pour ceux de l'arrondissement de Tongres. Aux élections européennes, le choix pourrait se faire, comme à Bruxelles, soit pour le collège francophone, soit pour le collège néerlandophone (listes présentées tête-bêche).

Dans la mesure où ce sont surtout et d'abord les Fouronnais eux-mêmes qui sont les plus concernés — les déchirements sur Fourons étant plus alimentés de l'extérieur que de l'intérieur — il nous paraît essentiel de proposer une consultation préalable de la population locale pour tout nouveau changement de statut. Cette consultation ne peut être décisionnelle, car la Constitution ne prévoit pas encore le référendum populaire. Mais elle sera politiquement significative si, comme nous le proposons, au moins 66 p.c. (soit 2/3) des Fouronnais choisissent librement de changer de statut dans le sens que nous proposons.

Dans le même esprit de démocratie active, et pour concrétiser le fédéralisme à la base que nous proposons, nous voulons compléter cette proposition sur le statut des Fourons par une proposition de loi visant à faire élire le bourgmestre directement par le conseil communal, et non plus le faire nommer par le Roi.

Mais, quel que soit le bourgmestre, il devra toujours faire preuve de courtoisie linguistique vis-à-vis de tous les habitants de sa commune.

Si l'on cherche vraiment la paix communautaire, le statut des Fourons doit être modifiable dans cet esprit d'équité.

Een meerderheid van de Voerenaars vraagt echter een wijziging van het statuut.

Wil men niet verder aansturen op een confrontatie tussen de Gemeenschappen en tegelijk de regels van de democratie en de rechtvaardigheid in acht nemen, dan lijkt de meest gepaste oplossing erin te bestaan de twee Gemeenschappen op voet van gelijkheid te behandelen en elk van hen de kans te geven hun dagelijks leven in te richten volgens hun culturele en taalkundige belangstelling en voorkeur.

Ons voorstel strekt om deze culturele vrijheid en deze rechtvaardigheid tegenover de twee Gemeenschappen op drie-voudige wijze tot stand te brengen :

— eerst door aan Voeren een statuut van tweetaligheid te geven en zo in het tweetalig gebied onder te brengen;

— voorts door met toepassing van artikel 1, derde lid, van de Grondwet, Voeren aan de provincie Limburg te onttrekken en te plaatsen onder het toezicht van de op taalgebied paritaire Ministerraad;

— tenslotte door bij de parlementsverkiezingen en de Europese verkiezingen een ieder de kans te geven voor een parlements lid van zijn Gemeenschap te stemmen. Het voorgestelde stelsel bestaat erin bij de parlementsverkiezingen de Franstaligen de mogelijkheid te bieden om te stemmen voor kandidaten van het arrondissement Verviers en de Nederlandstaligen voor kandidaten van het arrondissement Tongeren. Bij de Europese verkiezingen zou, zoals in Brussel gebeurt, gekozen kunnen worden hetzij voor het Franstalige kiescollege, hetzij voor het Nederlandstalige kiescollege (lijsten die kop-aan-staart worden voorgesteld).

Omdat de zaak vooral en in de eerste plaats de Voerenaars zelf aangaat — de grote verdeeldheid omtrent Voeren wordt meer van buiten af dan van binnen uit aangewakkerd — lijkt het ons van wezenlijk belang te zijn dat de lokale bevolking geraadpleegd wordt vóór enige nieuwe wijziging van het statuut. Deze raadpleging kan niet beslissend zijn, want de Grondwet voorziet nog niet in volksraadplegingen. Niettemin zal zij politiek betekenisvol zijn indien, zoals wij voorstellen, ten minste 66 pct. (2/3) van de Voerenaars vrij opteren voor een statuutswijziging, in de zin die door ons wordt voorgesteld.

In dezelfde geest van actieve democratie en om concreet vorm te geven aan het basisfederalisme dat wij voorstaan, wensen wij dit voorstel over het statuut van Voeren aan te vullen met een voorstel van wet strekkende om de burgemeesters rechtstreeks door de gemeenteraad te laten verkiezen en hen niet langer te laten benoemen door de Koning.

Wie ook de burgemeester zij, steeds zal hij blijk moeten geven van taalhoffelijkheid ten aanzien van alle inwoners van zijn gemeente.

Indien men werkelijk de communautaire vrede nastreeft, moet het statuut van Voeren met zin voor rechtvaardigheid gewijzigd kunnen worden.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Cet article vise à soustraire la commune de Fourons de la province de Limbourg. C'est l'article 1er de la Constitution qui prévoit une telle éventualité (1).

Article 2

Cet article organise le statut propre de la commune de Fourons, toujours sur base du même article constitutionnel.

Article 3

L'organisation des élections est ici prévue pour les élections législatives et européennes, de manière à permettre aux francophones et aux néerlandophones des Fourons d'émettre des votes compatibles avec leur appartenance linguistique.

Une loi devra préciser les modalités techniques de cette organisation. Cette loi ne demande pas de majorité spéciale.

Article 4

La commune de Fourons est jointe aux communes de l'actuel arrondissement administratif bilingue dit « de Bruxelles-Capitale », seule façon actuellement possible pour faire bénéficier les Fourons du même statut bilingue que les 19 communes bruxelloises.

Article 5

L'obtention du statut linguistique bilingue pour Fourons rend inutile le maintien dans la loi du statut « de régime spécial », c'est-à-dire « de facilités », pour cette commune.

Article 6

Une consultation est proposée et est nécessaire pour connaître l'avis des Fouronnais sur le nouveau statut qu'ils pourraient connaître. Le résultat de cette consultation ne devient politiquement significatif que si elle fait ressortir un choix largement majoritaire, à plus de deux tiers, c'est-à-dire si des francophones et des néerlandophones de la commune acceptent ce statut. C'est pourquoi nous proposons une majorité des deux tiers. Il faut souligner que les Fouronnais des deux communautés linguistiques sont les premiers intéressés par cette question, il est donc nécessaire de connaître leur avis.

(1) Il est nécessaire de supprimer cet alinéa de l'article 2 de la loi du 8 août 1980 pour permettre la sortie des Fourons de la Région flamande, dans la mesure où cet alinéa définit le territoire des Régions à partir des arrondissements de Hal-Vilvorde, de Louvain et de Nivelles, et à partir des provinces, dans leurs limites telles qu'elles existaient au 1er octobre 1979.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELN

Artikel 1

Dit artikel strekt om de gemeente Voeren aan de provincie Limburg te onttrekken. Artikel 1 van de Grondwet voorziet in deze mogelijkheid (1).

Artikel 2

Dit artikel stelt het statuut van de gemeente Voeren vast op grond van hetzelfde grondwetsartikel.

Artikel 3

De organisatie van de parlementsverkiezingen en de Europese verkiezingen wordt zo opgevat dat de Franstaligen en de Nederlandstaligen van Voeren de mogelijkheid krijgen een stem uit te brengen die verenigbaar is met hun voorkeur op taalgebied.

Een wet zal die organisatie technisch regelen. Voor een dergelijke wet is geen bijzondere meerderheid vereist.

Artikel 4

De gemeente Voeren wordt bij het huidige tweetalige administratieve arrondissement « Brussel-Hoofdstad » gevoegd, wat op dit ogenblik de enige mogelijkheid lijkt om Voeren hetzelfde tweetalig statuut te geven als de 19 Brusselse gemeenten.

Artikel 5

Indien Voeren een tweetalig statuut verkrijgt, is het niet langer nodig in de wet een « bijzonder statuut », dat wil zeggen « faciliteiten », voor deze gemeente in stand te houden.

Artikel 6

Ten einde het standpunt van de Voerenaars over het voorgestelde nieuwe statuut te kennen, is het noodzakelijk een raadpleging te organiseren. Het resultaat van die raadpleging zal enkel politiek betekenisvol zijn indien het de keuze van een duidelijke meerderheid, van meer dan twee derde vertolkt, wat erop neer komt dat Franstaligen en Nederlandstaligen van de gemeente instemmen met dat statuut. Om die reden stellen wij een tweederdemeerderheid voor. Er dient onderstreept te worden dat de Voerenaars van beide taalgroepen in deze aangelegenheid de meest belanghebbende partij zijn en dat het daarom noodzakelijk is hun standpunt te kennen.

(1) Om Voeren uit het Vlaamse Gewest te halen is het noodzakelijk het laatste lid van artikel 2 van de wet van 8 augustus 1980 op te heffen, aangezien dit lid voor de omschrijving van het grondgebied van de Gewesten uitgaat van de grenzen van de arrondissementen Halle-Vilvoorde, Leuven en Nijvel en van de provincies, zoals die bestonden op 1 oktober 1979.

Etant donné que les référendums ne sont pas encore possibles en Belgique, dans l'état actuel de la Constitution, il ne s'agirait que d'une simple consultation à valeur politique, mais difficilement négligeable ou contournable.

Article 7

Cet article prévoit l'organisation de la consultation populaire et le délai de cette organisation.

J.-F. VAES.

**

PROPOSITION DE LOI

TITRE Ier

Extra-provincialisation

ARTICLE 1er

La commune de Fourons est soustraite à la province de Limbourg et relève directement du pouvoir exécutif.

Le dernier alinéa de l'article 2 de la loi spéciale de réformes institutionnelles du 8 août 1980 est supprimé.

ART. 2

La tutelle sur la commune de Fourons est directement exercée par le Conseil des ministres. Toutes les matières régionales prévues en application de l'article 107^{quater} de la Constitution, par la loi du 8 août 1980, sont gérées par le Roi selon les modalités prévues par la loi. Les chambres législatives sont compétentes pour légiférer en ces matières.

TITRE II

Organisation des élections

ART. 3

Il appartient au législateur d'organiser les élections dans la commune de Fourons dans le respect des principes suivants :

a) pour les élections législatives, les électeurs peuvent voter soit pour les candidats de l'arrondissement de Tongres, soit pour les candidats de l'arrondissement de Verviers;

b) pour les élections européennes, les électeurs peuvent voter soit pour les candidats du collège électoral français, soit pour les candidats du collège électoral néerlandais.

Aangezien referendums met de huidige Grondwet in België nog niet mogelijk zijn, gaat het hier om een eenvoudige raadpleging met politiek karakter, maar die moeilijk over het hoofd zal kunnen worden gezien.

Artikel 7

Dit artikel voorziet in de organisatie van de volksraadpleging en legt de termijn vast waarbinnen zij moet plaatshebben.

**

VOORSTEL VAN WET

TITEL I

Het onttrekken aan de provincie

ARTIKEL 1

De gemeente Voeren wordt onttrokken aan de provincie Limburg en onder het rechtstreeks gezag van de uitvoerende macht geplaatst.

Artikel 2, laatste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen wordt opgeheven.

ART. 2

Het toezicht over de gemeente Voeren wordt rechtstreeks uitgeoefend door de Ministerraad. Alle gewestelijke bevoegdheden waarin, met toepassing van artikel 107^{quater} van de Grondwet, de wet van 8 augustus 1980 voorziet, worden door de Koning uitgeoefend op de wijze bepaald in de wet. De wetgevende kamers zijn bevoegd om ter zake wetgevend op te treden.

TITEL II

Organisatie van de verkiezingen

ART. 3

De wetgever heeft tot taak in de gemeente Voeren de verkiezingen te organiseren met inachtneming van de volgende beginselen :

a) voor de parlementsverkiezingen kunnen de kiezers hun stem uitbrengen, hetzij op de kandidaten van het arrondissement Tongeren, hetzij op de kandidaten van het arrondissement Verviers;

b) voor de Europese verkiezingen kunnen de kiezers hun stem uitbrengen, hetzij op de kandidaten van het Franstalig kiescollege, hetzij op de kandidaten van het Nederlandstalig kiescollege.

TITRE III

Bilinguisme

ART. 4

A l'article 6 des lois coordonnées sur l'emploi des langues en matière administrative du 18 juillet 1966, le mot « Fourons » est ajouté après « Woluwe-Saint-Pierre ».

ART. 5

Dans l'article 8 des mêmes lois coordonnées, au point 10°, les mots suivants sont supprimés : « Fouron-le-Comte, Fouron-Saint-Martin, Fouron-Saint-Pierre, Mouland, Remersdaal, Teuven ».

TITRE IV

Consultation

ART. 6

Les articles précédents ne prennent leur effet qu'après que soit organisée une consultation populaire dans la commune de Fourons concernant globalement l'extra-provincialisiation, l'organisation des élections et le statut bilingue.

Le résultat de la consultation ne sera considéré comme significatif que si deux tiers des électeurs qui se seront exprimés ont marqué leur accord sur les modifications de statut.

ART. 7

L'organisation de cette consultation relève du ministre de l'Intérieur. Elle devra être organisée dans les six mois de la publication de la présente loi au *Moniteur belge*.

J.-F. VAES.

G. TRUSSART.

TITEL III

Tweetaligheid

ART. 4

In artikel 6 van de gecoördineerde wetten van 18 juli 1966 op het gebruik der talen in bestuurszaken wordt na het woord « Watermaal-Bosvoorde » het woord « Voeren » toegevoegd.

ART. 5

In artikel 8, 10°, van dezelfde gecoördineerde wetten vervallen de woorden : « Moelingen, Remersdaal, s'-Graven-Voeren, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren en Teuven ».

TITEL IV

Raadpleging

ART. 6

De voorgaande artikelen hebben eerst uitwerking nadat in de gemeente Voeren een volksraadpleging is gehouden die tegelijk betrekking heeft op het onttrekken aan de provincie, de organisatie van de verkiezingen en het tweetalig statuut.

Het resultaat van de raadpleging wordt enkel als betekenisvol beschouwd indien twee derde van de kiezers die hun stem hebben uitgebracht, zich hebben uitgesproken voor de voorgestelde wijziging van het statuut.

ART. 7

De organisatie van deze raadpleging behoort tot de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken. Zij moet worden gehouden binnen zes maanden na bekendmaking van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*.